

Gheorghe Vrănceanu, profesorul meu

Adriana TURTOI

April 27, 2004

Cuvintele sunt uneori prea sărace sau vorbitorul prea nepriceput pentru a exprima măreția unui OM, așa cum a fost Gh. Vrănceanu. Mă voi mărgini la câteva episoade la care am fost martoră și care l-au avut ca erou central pe Gh. Vrănceanu.

Cursurile lui Vrănceanu se desfășurau în sala 2, în fiecare vineri de la 11h30' la 13h30'. Asistau la ele, pe lângă studenții anului IV și cadrele didactice ale Catedrei de Geometrie, foști studenți, ajunși deja cadre didactice la Institutul de Construcții sau la Politehnică, doctoranzi, precum și cercetători ai Institutului de Matematică. De obicei, temele tratate erau legate de ultimele cercetări ale lui Vrănceanu. Deseori, scotea la tablă un asistent, căruia îi dicta, cerându-i să facă calculele. De fapt nu făcea mare deosebire între tinerii studenți din anul IV și foștii săi studenți. Toți erau numiți de către Vrănceanu, cu mândrie și grijă paternă, "elevii mei". Mulți plecau de la curs cu câte o temă de cercetare, căci Profesorul era generos și indica întotdeauna noi probleme ce ar trebui studiate. După curs, unii îi arătau ce au mai lucrat, alții îi cereau să îi ajute să rezolve diverse încurcături cotidiene: o viză ce se lăsa așteptată, pentru plecarea în străinătate, o recomandare pentru școala de vară de la Messina, al cărui director a fost o vreme... și multe altele. Nu am auzit să refuze pe cineva, își folosea autoritatea de Academician pentru a ajuta la rezolvarea acestor probleme, în opinia sa erau "elevii lui" și trebuiau ajutați!

Dar măreția sa generozitate mi-a fost relevantă, și mai puternic, mult mai târziu, după trecerea sa în neființă. Era în 1980, când la Vaslui, Bacău și Valea Hogeii, satul său natal, a avut loc un Colocviu de Geometrie în onoarea sa. La Vaslui s-a deschis atunci o sală a Muzeului orașenesc, dedicată lui Vrănceanu. Am avut onoarea ca, alături de regretatul meu coleg Iulian Popovici, să selectez pentru expoziție dintre scrisorile primite de Profesor și puse la dispoziția noastră, cu multă amabilitate, de către d-na Vrănceanu. Am întâlnit atunci, pe lângă scrisori de la mari matematicieni, cum ar fi Elie Cartan, și unele venite de la oameni simpli, care fuseseră ajutați de Vrănceanu.

Vrănceanu colaborase, în tinerețe, cu Acad. Gr.G. Moisil, cu care a avut întotdeauna o relație bazată pe respect reciproc. Rodul unei discuții ca între tineri la Capșa (cum ne-a povestit Vrănceanu mie și altora, ce se pregăteau pe atunci să-și scrie teza de Doctorat) a fost și ideea de a asocia fiecărei algebre un spațiu cu conexiune afină constantă, luând drept coeficienți de conexiune chiar constantele de structură ale algebrei într-o bază dată. Se pare că discuția a fost așa de plăcută și cei doi convivi au colaborat atât de bine, încât, de fapt, nici unul nu știa cui i-a

venit mai întâi ideea. Noi, elevii lui Vranceanu, știam că Vranceanu și mulți alți membri ai Catedrei (P. Mocanu, K. Teleman, I. Teodorescu) au fructificat ideea și îl indicam de obicei pe Profesor ca inițiator al acestei idei. Aflând că este "uitat", Moisiș s-a supărat și atunci Vranceanu ne-a spus: "De acum, când vreți să subliniați paternitatea acestei idei, spuneți așa: "În urma unei discuții dintre Vranceanu și Moisiș, s-a ajuns la această idee.""

Și nimeni nu a mai fost supărat.

În acea perioadă, în Facultatea noastră se purtau discuții aprinse asupra modului de predare a Geometriei la anul I. Moisiș a declarat că el știe cum trebuie predat acest curs și a propus să vină la Catedra de Geometrie, al cărui șef era Vranceanu, ca să-și expună punctul de vedere în fața colectivului Catedrei. Vranceanu a acceptat și Moisiș a vorbit în fața noastră, susținându-și un punct de vedere cu care, evident, Vranceanu nu era de acord: de exemplu, utilizarea vectorilor proprii ai unui endomorfism simetric și a proprietăților acestora pentru a face clasificarea metrică a cuadricelor, etc. Vranceanu nu accepta prea ușor utilizarea spațiilor vectoriale în predarea Geometriei, pe motiv că se pierde spiritul geometric. Moisiș știa probabil acest lucru și aștepta înarmat cu argumente puternice să fie combătut. După ce și-a terminat expunerea, el a așteptat "războiul", care nu a mai avut loc din lipsă de combatanți. S-a lăsat o tăcere de câteva minute bune după care, văzând că nu are interlocutori, Moisiș a părăsit Catedra. De multe ori m-am întrebat de ce nu a spus nimic Vranceanu. Cu timpul, am înțeles că el știa să aprecieze părerile altora, cu toate că nu coincideau cu ale sale. Era un om tolerant, comportamentul său având la bază o mare forță morală și o înțelepciune nativă, așa cum a rezultat și din ceea ce a urmat după plecarea de la ședință a lui Moisiș. Rămăși "în familie", profesorii Th. Hangan și K. Teleman, care țineau atunci cursul de la anul I, au vrut să știe ce au de făcut. La această întrebare, Vranceanu a răspuns:

"Unul din bătrânii mei era cioban și duminica le cânta din fluier tinerilor din sat care veneau la horă. Câteodată, unul care voia să se "dea mare" în fața fetelor, întreba:

"Bade Gheorghe, dar pe asta o știi?"

Și-i lălăia o melodie aflată de el de la oraș sau din alt loc în care fusese recent. Iar badea Gheorghe nu spunea niciodată că nu o știe și cânta cât putea pe noua melodie, apoi o schimba cu cea veche.

Așa să faceți și voi" - a încheiat Profesorul.

Profesorul Gh. Vranceanu m-a învățat, pe lângă ce sunt Spațiile Neolonome sau ce este Metrica Vranceanu sau ce sunt spațiile cu conexiune afină constantă sau scufundările cu torsiune nulă, ce este omenia, generozitatea, toleranța. Mulțumesc, Domnule Profesor !

Adriana Turtoi

University of Bucharest, Faculty of Mathematics and Informatics
14 Academiei St., RO-010014, Bucharest, Romania
E-mail: aturtoi@gta.math.unibuc.ro